

XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG CÔNG NGHỆ TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH QUẢNG NINH

Trần Văn Minh*

1. Quảng Ninh cần có thị trường công nghệ đồng bộ, đa dạng, năng động

Quảng Ninh là một tỉnh có nhiều tiềm năng về các nguồn lực thiên nhiên, kinh tế. Quảng Ninh là tỉnh cửa ngõ phía Đông Bắc của Việt Nam, có vị trí địa – chính trị quan trọng, là cửa mở của các tỉnh phía Bắc thông thương với biển Đông, với các nước Bắc Á như Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc và nhiều nước khác. Quảng Ninh có vị trí quan trọng trong thế trận an ninh – quốc phòng của cả nước.

Tuy nhiên, cho đến nay Quảng Ninh đang chỉ là tỉnh phát triển ở mức khá so với các tỉnh trong cả nước. Tỉnh đặt ra mục tiêu phấn đấu đến năm 2020 có cơ cấu kinh tế là: công nghiệp – xây dựng: 46,3%; dịch vụ: 49,7%; nông – lâm – thủy sản: 4,0%. Để hiện thực được mục tiêu chuyển dịch cơ cấu kinh tế trên đây, Quảng Ninh cần thực hiện một chương trình đổi mới công nghệ, mở rộng việc ứng dụng công nghệ tiên tiến, hiện đại. Định hướng phát triển các ngành kinh tế chủ yếu của Tỉnh trong thời gian đến năm 2020 là: Phát triển mạnh các ngành kinh tế có thế mạnh của Tỉnh như công nghiệp chế biến, khai thác khoáng sản, công nghiệp sản xuất vật liệu xây dựng, công nghiệp đóng tàu, cơ khí, chế tạo, công nghiệp luyện kim, chế biến nông sản

thực phẩm,...; Phát triển mạnh du lịch và các ngành dịch vụ chất lượng cao; Phát triển nông nghiệp toàn diện; Phát triển hoạt động kinh tế đối ngoại. Các định hướng phát triển kinh tế này hiện nay đang được đặt trên cơ sở trình độ công nghệ chưa phát triển, chỉ đạt mức trung bình so với các nước trong khu vực. Để thực hiện thành công các định hướng phát triển đã đề ra, con đường đúng đắn nhất là phải nhanh chóng thực hiện đổi mới công nghệ, nhanh chóng bắt kịp trình độ công nghệ của các nước tiên tiến trong khu vực.

Trong những năm vừa qua, khoa học và công nghệ (KH&CN) Quảng Ninh đã có bước phát triển tương đối mạnh mẽ và đã có những đóng góp đáng ghi nhận vào phát triển kinh tế xã hội (KT-XH) của Tỉnh. Tuy nhiên cho đến nay, trình độ KH&CN Quảng Ninh còn có khoảng cách khá xa so với các thành phố lớn (Hà Nội, TP Hồ Chí Minh) và khoảng cách này đang ngày càng mở rộng ra. So với các nước trong khu vực, khoảng cách này cũng là khá lớn.

Quảng Ninh cũng đã có một số thành công trong việc tổ chức các Chợ Công nghệ và Thiết bị (Techmart), tổ chức một số cuộc triển lãm thành tựu KH&CN, xây dựng Chợ Công nghệ và Thiết bị trên mạng Internet (Chợ công nghệ ảo). Nhưng cho đến nay, thị trường công nghệ Quảng Ninh chưa được hình thành thực sự và đầy đủ. Thông tin về pháp luật, cơ chế, chính sách có liên quan đến mua - bán, chuyển giao công nghệ không đến được đầy đủ cho

* Trần Văn Minh, Giám đốc sở Khoa học Công nghệ tỉnh Quảng Ninh.

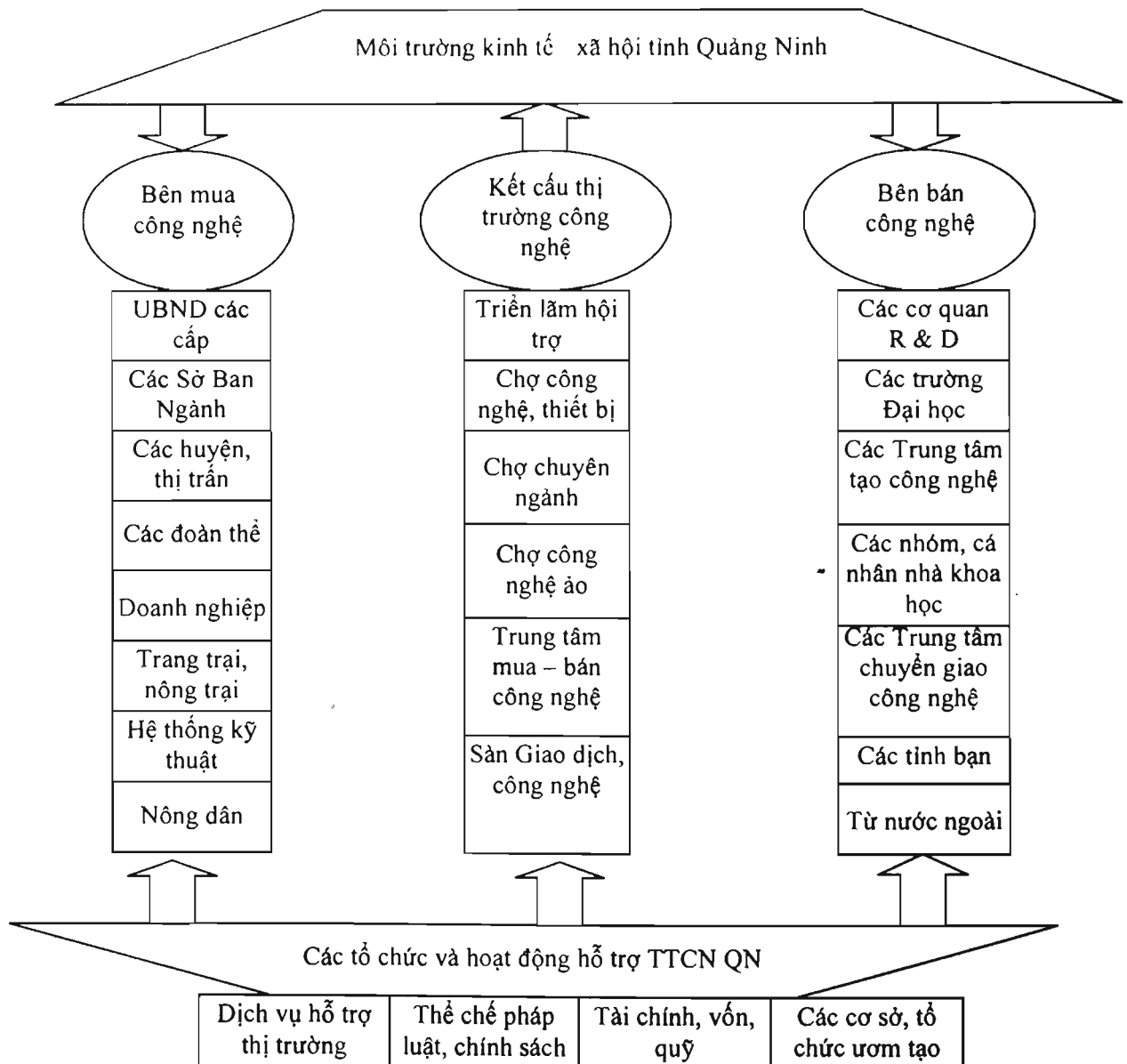
các doanh nghiệp và cho những người có nhu cầu. Nhiều doanh nghiệp chưa có thông tin thường xuyên về công nghệ, chưa quan tâm đến việc tìm kiếm và giới thiệu công nghệ mới. Hoạt động trung gian môi giới công nghệ trong Tỉnh chủ yếu cho các tổ chức hoạt động tổng hợp thực hiện. Các tổ chức trung gian môi giới công nghệ còn rất ít, lại hoạt động riêng rẽ, tách rời nhau, hoạt động không đồng đều giữa các ngành, địa phương trong Tỉnh. Hoạt động tư vấn, giám định, thẩm định, định giá công nghệ chỉ mới bắt đầu nên còn lẻ tẻ, rời rạc. Các doanh nghiệp vừa và nhỏ gặp nhiều khó khăn về vay vốn, về tiếp cận thông

tin và dịch vụ công nghệ... Tình hình trên cho thấy, Quảng Ninh rất cần có một thị trường công nghệ được tổ chức chặt chẽ và đồng bộ.

2. Kiến nghị mô hình thị trường công nghệ tỉnh Quảng Ninh

Thị trường công nghệ Quảng Ninh cần được xây dựng đồng bộ, đa dạng và năng động. Tính đồng bộ được thể hiện ở sự hình thành và hoạt động hài hòa giữa 4 thành tố cơ bản của thị trường công nghệ: Người bán công nghệ; Người mua công nghệ; Tổ chức việc mua – bán, chuyển giao công nghệ thuận tiện, nhanh chóng; Các tổ chức, thể chế hỗ trợ dịch vụ thị trường công nghệ.

Sơ đồ 1: Mô hình thị trường công nghệ Quảng Ninh

Thị trường công nghệ Quảng Ninh được xây dựng theo mô hình hoạt động đa dạng: Đa dạng trong đối tượng cung cấp hàng hóa và dịch vụ công nghệ; Đa dạng trong các khách hàng mua công nghệ (*Doanh nghiệp, hiệp hội, nông trại hợp tác xã, nông dân, các tổ chức nhà nước...*); Đa dạng trong mặt hàng công nghệ (*Máy móc, thiết bị, dây chuyền đồng bộ, quy trình công nghệ, bí quyết công nghệ...*); Đa dạng trong hình thức mua - bán công nghệ.

Tình hình phát triển KT-XH của Tỉnh luôn có nhiều biến động, các nguồn lực tự nhiên, kinh tế, xã hội... thường xuyên có những thay đổi. Vì vậy, mô hình tổ chức thị trường công nghệ Quảng Ninh cần được thiết kế đảm bảo tính năng động cao để kịp thời đáp ứng và thích hợp với những thay đổi diễn ra.

Mô hình thị trường công nghệ Quảng Ninh được thiết kế nhằm đáp ứng các yêu cầu sau đây:

Cung cấp đầy đủ và kịp thời hàng hóa và dịch vụ công nghệ cho các hoạt động KH-XH của Tỉnh trong quá trình công nghiệp hóa và hiện đại hóa, phát triển nhanh và bền vững của Tỉnh.

Tạo môi trường thuận lợi cho phát triển các sản phẩm hàng hóa công nghệ trên địa bàn Tỉnh không chỉ ở các tổ chức KH&CN mà cả ở các doanh nghiệp, trang trại, nông dân.

Kích thích phong trào sáng tạo, sáng kiến của các tầng lớp nhân dân trong Tỉnh, chú trọng tầng lớp thanh niên, công nhân, nông dân lao động tiên tiến.

- Tạo điều kiện đầy mạnh phong trào đổi mới công nghệ ở các doanh nghiệp, phong trào cải cách hành chính ở các cơ quan công quyền, phong trào giữ vững chủ quyền biển đảo, đảm bảo an ninh, quốc phòng...

- Góp phần xây dựng kết cấu hạ tầng KH&CN, xây dựng đội ngũ nhân lực KH&CN của Tỉnh.

Thị trường công nghệ Quảng Ninh khi được xây dựng đầy đủ, hoạt động tốt sẽ trở thành động lực mạnh mẽ để hoạt hóa toàn bộ các mặt hoạt động KH-XH trong Tỉnh.

Mô hình thị trường công nghệ Quảng Ninh được thể hiện tóm tắt ở sơ đồ 1.

Mô hình thị trường công nghệ Quảng Ninh được thiết kế thành 4 khối như sau:

Khối bên mua công nghệ: Gồm nhiều cơ quan và đơn vị khác nhau. Hoạt động của khối này nhằm tạo ra nhu cầu về công nghệ của các hoạt động sản xuất và đời sống ngày càng gia tăng, tiến tới tạo ra nhu cầu to lớn và thường xuyên về hàng hóa và dịch vụ công nghệ. Thị trường công nghệ thúc đẩy và hỗ trợ ban đầu cho các doanh nghiệp đầu tư, đổi mới công nghệ, ứng dụng các công nghệ tiên tiến, nâng cao năng lực công nghệ của các ngành kinh tế và các hoạt động xã hội trong Tỉnh, thúc đẩy các doanh nghiệp đầu tư cho KH&CN.

Khối bên bán công nghệ: Gồm nhiều cơ quan, đơn vị khác nhau như trong sơ đồ. Thị trường công nghệ tổ chức các hoạt động nhằm kích thích việc phát triển các tổ chức tạo ra hàng hóa và dịch vụ công nghệ, các tổ chức thực nghiệm, xây dựng mô hình ứng dụng công nghệ mới, để giới thiệu cho khách hàng. Thị trường thu hút và thúc đẩy việc cung cấp hàng hóa công nghệ từ trung ương, từ các tỉnh, thành phố bạn và nước ngoài; phát triển sự hợp tác, phối hợp nghiên cứu để tạo ra và cung cấp hàng hóa công nghệ cho thị trường, hình thành các tổ chức, các đơn vị tìm kiếm và cung cấp hàng hóa công nghệ.

- **Khối kết cấu thị trường công nghệ:** Đây là bộ phận trung tâm của thị trường công nghệ. Khối này gồm nhiều tổ chức, thể chế, hoạt động khác nhau như đã trình bày trong sơ đồ. Hoạt động của khối này nhằm vào việc thực hiện trôi chảy và nhanh chóng các giao dịch mua - bán hàng hóa và dịch vụ công nghệ. Khối này tổ chức cho việc giao dịch hàng hóa công nghệ thuộc nhiều trình độ và đáp ứng nhiều nhu cầu khác nhau, vào những thời điểm khi có nhu cầu.

Khối này tổ chức các cuộc giao dịch, thương thuyết, ký kết việc mua – bán hàng hóa và dịch vụ công nghệ thuộc 5 nhóm sau:

+ Kiểu dáng công nghệ, nhãn hiệu hàng hóa, xuất xứ hàng hóa.

+ Đào tạo nhân viên; dịch vụ thông tin, dịch vụ kỹ thuật, cung cấp tư liệu kỹ thuật; sáng kiến, cải tiến.

+ Dạy chuyên công nghệ, thiết bị công nghệ, phần mềm, chuyên gia kỹ thuật.

+ Sáng chế, giải pháp hữu ích, bí quyết kỹ thuật.

+ Các dịch vụ cho hoạt động nghiên cứu (R) và triển khai (D).

Trong các nhóm hàng hóa công nghệ trên đây, thị trường công nghệ Quảng Ninh tập trung tìm kiếm các loại công nghệ chủ lực, công nghệ tiên tiến, công nghệ cao. Từ nay đến 2020, trên thị trường công nghệ Quảng Ninh, các loại hàng hóa và dịch vụ công nghệ tăng dần lên theo thời gian, trình độ được nâng dần lên để đạt được mức tiên tiến và hiện đại.

Khối các tổ chức và hoạt động hỗ trợ thị trường công nghệ: Khối này được thiết kế nhằm thúc đẩy việc hình thành sớm và tăng nhanh hoạt động tiến tới đồng bộ hóa về tổ chức. Cơ cấu của khối trên 4 lĩnh vực như sau:

+ Các tổ chức hỗ trợ thị trường, bao gồm: Dịch vụ môi giới mua – bán công nghệ; Dịch vụ tài chính tín dụng; Dịch vụ thẩm định, định giá công nghệ; Dịch vụ pháp luật; Dịch vụ bảo hành, sửa chữa...

+ Các thể chế, chính sách pháp luật, bao gồm: Các văn bản cụ thể hóa việc thi hành các Luật (Luật Sở hữu trí tuệ; Luật KH&CN; Luật Doanh nghiệp...); Các chính sách khuyến khích đổi mới công nghệ, hỗ trợ các hoạt động KH&CN; Các quy định cụ thể về mua – bán, chuyển giao công nghệ...

+ Các thể chế tài chính, bao gồm: Các nguồn vốn; Các hoạt động đầu tư vào thị

trường công nghệ; Các quỹ mạo hiểm, quỹ phát triển KH&CN.

+ Các tổ chức, cơ sở ươm tạo, đánh giá, kiểm định công nghệ, bao gồm: Trung tâm hỗ trợ, xúc tiến chuyển giao công nghệ; Vườn ươm tạo công nghệ; Vườn ươm tạo doanh nghiệp mới; Các trường đào tạo nhân lực KH&CN; Các tổ chức tiêu chuẩn – đo lường – chất lượng; Tổ chức công nhận; Trung tâm xuất sắc (center of excellence COE); Văn phòng license;...

Thị trường công nghệ Quảng Ninh được xây dựng theo mô hình mở, linh hoạt. Cùng với sự phát triển KH-XH và KH&CN Tỉnh, thị trường có thể mở rộng hoạt động và có thêm những hợp phần mới hoặc giảm bớt những hợp phần không cần thiết.

3. Một số giải pháp xây dựng và phát triển thị trường công nghệ Quảng Ninh

Hình thành và phát triển thị trường công nghệ Quảng Ninh là yêu cầu bức thiết để thực hiện thành công quá trình CNH&HĐH nền kinh tế, phát triển tốt nhất các nguồn lực của Tỉnh, khai thác tốt vai trò vị thế đặc biệt mà hiện nay Tỉnh chưa phát huy được. Cần thiết thực hiện các giải pháp chính sau đây:

Cần làm cho cán bộ và nhân dân trong Tỉnh thấy được vai trò ý nghĩa to lớn của thị trường công nghệ, cũng như những tác dụng to lớn mà thị trường này mang lại khi được tổ chức hoạt động tốt. Trên cơ sở nâng cao nhận thức mà tạo sự nhất trí, đồng thuận trong Tỉnh về chủ trương xây dựng và phát triển thị trường công nghệ. Tỉnh ủy và UBND Tỉnh cần có chủ trương dứt khoát và các giải pháp cụ thể về việc xây dựng và phát triển thị trường công nghệ. Lực lượng KH&CN Tỉnh cần sớm xây dựng đề án “Hình thành và phát triển thị trường công nghệ” và ưu tiên nguồn lực cho thực hiện đề án này.

- Áp dụng các biện pháp làm phong phú thêm nguồn cung cấp hàng hóa và dịch vụ công nghệ cho thị trường. Tăng cường đầu tư tài chính thúc đẩy các hoạt động nghiên cứu (R) và triển khai (D) trong Tỉnh. Phân công

cho các đơn vị KH&CN của Tỉnh tìm kiếm thông tin và các nguồn hàng hóa công nghệ từ các tỉnh bạn, từ nước ngoài. Ban hành các chính sách tạo thuận lợi cho việc giới thiệu, chào bán, lưu thông hàng hóa và dịch vụ công nghệ trên thị trường. Mở rộng các biện pháp liên kết, hợp tác liên tỉnh về tạo ra, trao đổi và mua bán công nghệ.

Thúc đẩy việc hình thành nhu cầu về hàng hóa và dịch vụ công nghệ trong Tỉnh. Phân loại, xác định cụ thể danh mục các công nghệ dịch vụ công của các cơ quan nhà nước cần được mua bán trên thị trường. Thực hiện việc định kỳ đổi mới công nghệ đối với các doanh nghiệp. Quy định bắt buộc các doanh nghiệp chi được sử dụng công nghệ tiên tiến, công nghệ thích hợp. Dứt khoát nhanh chóng loại bỏ các công nghệ lạc hậu, nghiêm cấm các công nghệ làm ô nhiễm nghiêm trọng môi trường. Cùng với các chính sách xóa đói, giảm nghèo, giúp đỡ nông dân vùng sâu, vùng xa, hỗ trợ đồng bào các dân tộc thiểu số, tiến hành việc đầu tư cung cấp giống cây trồng, vật nuôi mới, các biện pháp canh tác thâm canh, bảo quản, sơ chế nông sản để thành nhu cầu lớn về công nghệ và dịch vụ công nghệ. Đẩy mạnh cải cách hành chính, phòng chống tham nhũng, loại trừ tệ nạn xã hội, phát huy dân chủ ở cơ sở, xây dựng nông thôn mới... để tạo nên nhu cầu về các quy trình công nghệ tương ứng. Đổi mới và nâng cao khả năng quốc phòng toàn dân, bảo vệ biển đảo, nâng cao cảnh giác, bảo đảm an ninh biên giới... tạo lên nhu cầu về các công nghệ có liên quan.

Xây dựng các tổ chức hỗ trợ thị trường công nghệ như: Vườn ươm tạo công nghệ; Vườn ươm tạo doanh nghiệp mới, các khu trình diễn công nghệ, Văn phòng license, Trung tâm thông tin công nghệ... Hiện nay, khi thị trường công nghệ chưa đi vào hoạt động thường xuyên, các tổ chức này đặt dưới sự quản lý của cơ quan chính quyền về KH&CN.- Áp dụng nhiều biện pháp giáo dục – đào tạo để hình thành và nâng

cao trình độ nguồn nhân lực KH&CN của Tỉnh. Nguồn nhân lực này góp phần thúc đẩy các hoạt động KH&CN trong Tỉnh, đồng thời là nguồn nhân lực cho thị trường công nghệ khi thị trường này phát triển và mở rộng các hoạt động.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hồ Đức Việt (2007), *Nghiên cứu luận cứ khoa học cho các chính sách và giải pháp xây dựng thị trường công nghệ ở Việt Nam trong nền kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa*, Đề tài độc lập cấp nhà nước 2007
- Nguyễn Mạnh Quân (2011), “Xây dựng chiến lược khoa học và công nghệ năm 2011- 2020 mang bản sắc Việt Nam và tầm nhìn thời đại”, *Tạp chí Hoạt động khoa học* 4/2011.
- Sở khoa học và công nghệ Quảng Ninh (2009), *Báo cáo kết quả tham gia chợ công nghệ và thiết bị Việt Nam - ASEAN + 3 năm 2009*, Quảng Ninh, 2009.
- Sở khoa học và công nghệ Quảng Ninh (2010), *Báo cáo chuyên đề kết quả khảo sát về tình hình chuyển giao công nghệ tại Quảng Ninh trong giai đoạn 2005- 2009*, Quảng Ninh, 2010.
- Trần Văn Minh (2011), “Khoa học và công nghệ Quảng Ninh với phát triển kinh tế - xã hội”, *Tạp chí Hoạt động Khoa học* 12/2010.
- Trung tâm ứng dụng tiến bộ khoa học – công nghệ Quảng Ninh (2010), Báo cáo kết quả thực hiện đề tài “Nghiên cứu xây dựng chợ nông nghiệp và thiết bị Quảng Ninh trên mạng Internet”, Quảng Ninh 2010.
- UBND tỉnh Quảng Ninh (2006), Quyết định số 4179/2006/QĐ.UBND, ngày 25/12/2006 về việc phê duyệt Quy hoạch phát triển KH&CN tỉnh Quảng Ninh đến 2020.